

ΚΥΜΑΤΑ

Τι αλλάζει όταν κύμα διαδίδεται; Τι δεν αλλάζει;

Μια κύμανση έχει σταθερή ταχύτητα όταν διαδίδεται σε κάποιο υλικό (ή στο κενό) και αλλάζει όταν υποχρεώνεται να αλλάξει μέσο διάδοσης.

(άλλη η ταχύτητα του φωτός στο κενό, άλλη στο νερό και άλλη ...στο διαμάντι όπου έχει τη μικρότερη ταχύτητα διάδοσης, αφού οι πολλαπλές ανακλάσεις το 'ταλαιπωρούν' φυλακίζοντάς το)

Υπάρχει ένα κυματικό μέγεθος το οποίο δεν αλλάζει τιμή καθώς το κύμα διαδίδεται. Αυτό είναι η συχνότητα f .

Συμπερασματικά : Ένα κύμα μπορεί να αλλάξει Λ , v , λ , αλλά ποτέ συχνότητα f (και περίοδο T).

ΚΥΜΑΤΑ

Διάδοση κύματος και διάχυση μορίων αέρα

Ψεκάζουμε spray σιδερώματος στα ρούχα και σχεδόν ταυτόχρονα ακούμε τον ήχο της εκροής αν είμαστε σε μια απόσταση 2-3 μέτρα. Κάπως αργοπορημένα φτάνει και η μυρωδιά.

Τι δείχνει αυτό για τη ταχύτητα του ήχου και τη κίνηση των μορίων στον ατμοσφαιρικό χώρο ;

Απλά!

...άλλο η διάδοση κύματος και άλλο η μεταφορά/διάχυση αέριου υλικού!

ΚΥΜΑΤΑ

λ και f είναι αντιστρόφως ανάλογα λέει ο θ.ν.κ.

Βυθίζουμε το δάκτυλό μας επανειλημμένα σε μια ήρεμη επιφάνεια νερού και δημιουργούμε κύματα. Τι θα συμβεί στο μήκος κύματος, αν βυθίζουμε το δάκτυλό μας με μεγαλύτερη συχνότητα ;

Λοιπόν !

Η ταχύτητα διάδοσης είναι σταθερή στο νερό.

Θεμ. νόμος κυματικής : $v = \lambda \cdot f$

Συμπέρασμα : λ και f ποσά αντιστρόφως ανάλογα ! Δηλ. το μήκος κύματος μειώνεται και αυτό σημαίνει ότι τα διαδοχικά όρη/εξάρσεις στην επιφάνεια του νερού απέχουν λιγότερο.

ΚΥΜΑΤΑ

Ποια η συχνότητα σε Hz, που αντιστοιχεί σε κάθε μια από τις περιόδους : (α) 0,10 sec, (β) 100 sec (γ) 1/120 sec

Στα περιοδικά φαινόμενα και στα κυματικά, η συχνότητα και η περίοδος συνδέονται με την εξίσωση :

$$f = 1/T \quad \text{ή αν θέλετε } T=1/f$$

Επομένως

(α) $f=1/0,10 \rightarrow f=10 \text{ Hz}$ (β) $f=0,01 \text{ Hz}$ και   (γ) $f=120 \text{ Hz}$

ΚΥΜΑΤΑ

Ποια η περίοδος σε sec, που αντιστοιχεί σε κάθε μια από τις συχνότητες : (α) 10 Hz, (β) 0,2 Hz sec (γ) 1/60 Hz

Στα περιοδικά φαινόμενα και στα κυματικά, η συχνότητα και η περίοδος συνδέονται με την εξίσωση :

$$f = 1/T \quad \text{ή αν θέλετε} \quad T=1/f$$

Επομένως

(α) $T=1/10 \rightarrow T=0,10 \text{ Hz}$ (β) $T=5 \text{ sec}$ και   (γ) $T=60 \text{ sec}$

ΚΥΜΑΤΑ

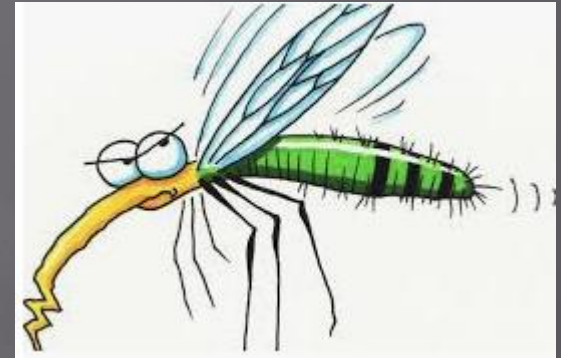
Τα ραδιοκύματα διαδίδονται με την ταχύτητα του φωτός $\approx 300000 \text{ km/sec}$. Ποιό είναι το μήκος κύματος λ των ραδιοκυμάτων τα οποία συλλαμβάνει ο δέκτης μας (ράδιο) στη συχνότητα των 100 MHz

Η θεμελιώδεις εξίσωση της κυματικής $v = \lambda \cdot f$ συνδέει τα μεγέθη που αναφέρονται στην άσκησή μας.

$$v = \lambda \cdot f \rightarrow \lambda = \frac{v}{f} \rightarrow \text{εργασία στο S.I.} \rightarrow \lambda = \frac{300000 \cdot 1000 \frac{\text{m}}{\text{sec}}}{100 \cdot 1000000 \text{ Hz}} \rightarrow \lambda = 3 \text{ m}$$

(*) $1 \text{ km} = 1000 \text{ m}$ και $1 \text{ MHz} = 10^6 \text{ Hz}$

ΚΥΜΑΤΑ

Ένα κουνούπι χτυπά τα φτερά του 600 φορές το δευτερόλεπτο, παράγοντας τον γνωστό ενοχλητικό βόμβο συχνότητας $f=600$ Hz. Πόση απόσταση διανύει ο ήχος μεταξύ δυο φτερουγισμάτων ; Με άλλα λόγια, ποιο είναι το μήκος κύματος του ήχου που παράγει το κουνούπι ;

Σε κάθε περίοδο το κύμα διαδίδεται σε απόσταση ίση με ένα μήκος κύματος !

Η ταχύτητα διάδοσης του βόμβου στον αέρα είναι περίπου 340 m/sec και η συχνότητα 600 Hz.

Επομένως : $v = \lambda \cdot f \rightarrow [\text{S.I.}] \rightarrow 340 = \lambda \cdot 600 \rightarrow \lambda = 0,57 \text{ m}$

Κάθε φτερούγισμα αντιστοιχεί σε μια περίοδο και αυτό σημαίνει ότι σε χρόνο δύο φτερουγισμάτων, το ηχητικό κύμα διανύει απόσταση $2\lambda = 1,14 \text{ m}$

ΚΥΜΑΤΑ

Ένα κουνούπι χτυπά τα φτερά του 600 φορές το δευτερόλεπτο, παράγοντας τον γνωστό ενοχλητικό βόμβο συχνότητας $f=600$ Hz. Πόση απόσταση διανύει ο ήχος μεταξύ δυο φτερουγισμάτων ; Με άλλα λόγια, ποιο είναι το μήκος κύματος του ήχου που παράγει το κουνούπι ;

- ▶ Εύρεση περιόδου T : $T = 1/f = 1/600$ sec
- ▶ Δυο φτερουγίσματα σημαίνει χρόνος $\Delta t = 2 T = 1/300$ sec
- ▶ Η ταχύτητα διάδοσης του βόμβου είναι **ΣΤΑΘΕΡΗ**(*) στον αέρα και περίπου ίση με 340 m/sec, οπότε μπορώ να κάνω χρήση της εξίσωσης $v = s/\Delta t$, που αφορά κινήσεις/ αλλά και 'κάτι' που διαδίδεται με σταθερή ταχύτητα !

$$\text{Ωστε : } s = v \cdot \Delta t \rightarrow s = 340 (1/300) \text{ m} \rightarrow s = 1,13 \text{ m}$$

ΚΥΜΑΤΑ

Το μεσαίο ντο ενός πιάνου αντιστοιχεί σε συχνότητα ≈ 260 Hz. (α) Ποιά η περίοδος της ταλάντωσης που παράγει αυτή τη νότα; (β) Με δεδομένο ότι η ταχύτητα διάδοσης του ήχου είναι 340 m/sec, ποιο είναι το μήκος κύματος λ ;

(α) Στα περιοδικά φαινόμενα και στα κυματικά, η συχνότητα και η περίοδος συνδέονται με την εξίσωση :

$$f = 1/T \quad \text{ή αν θέλετε } T=1/f \quad \text{οπότε } T=1/260 \text{ sec}$$

(β) Θεμελιώδης εξίσωση κυματικής $v = \lambda \cdot f \rightarrow [S.I.] \rightarrow 340 = \lambda \cdot 260 \rightarrow \lambda = 1,3 \text{ m}$

(* *κλικ στην εικόνα...*)

ΚΥΜΑΤΑ

Το μήκος κύματος λήψης από κάποιο ραδιοφωνικό κανάλι είναι 3,0 m. Η συχνότητα στην οποία εκπέμπει το κανάλι αυτό βρίσκεται μέσα, πάνω ή κάτω από τη ραδιοφωνική ζώνη των FM, που εκτείνεται από τα 88 έως τα 108 MHz;

Η ταχύτητα όλων των ραδιοφωνικών κυμάτων είναι περίπου 300000 km/sec και επομένως :

$$v = \lambda \cdot f \rightarrow 300\,000\,000 \text{ m/sec} = 3,0 \text{ m} \cdot f \rightarrow f = 100 \cdot 10^6 \text{ Hz} \rightarrow f=100 \text{ MHz}$$

Συμπέρασμα : Το ραδιοφωνικό κύμα είναι μέσα στη ζώνη FM.

ΚΥΜΑΤΑ

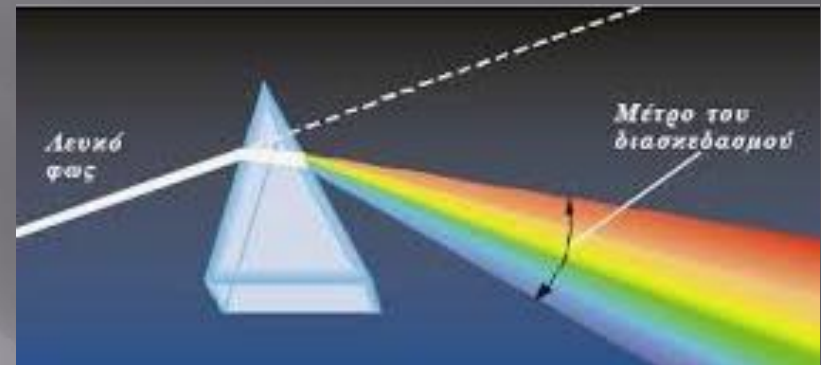
Βλέπουμε μια αστραπή και μετά από 10 sec ακούμε την βροντή. Πόσο μακριά μας είναι η καταιγίδα ;

Η ταχύτητα της βροντής (ήχος) στον αέρα είναι σταθερή και ίση με 340 m/sec. Επομένως η εξίσωση $v = s / \Delta t$ θα δώσει :

... 3,4 km

(* *Κλικ στην εικόνα...*

ΚΥΜΑΤΑ

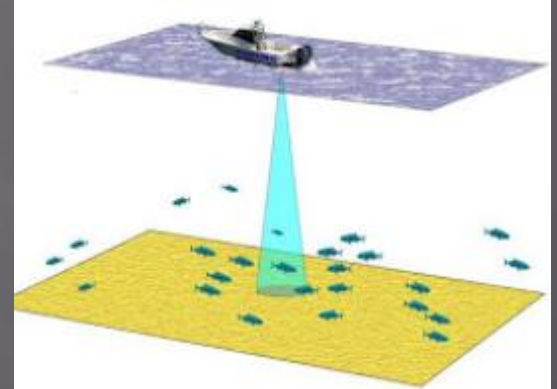
Το ερυθρό φώς έχει μήκος κύματος σε μια ζώνη γύρω από την τιμή $\lambda = 650 \text{ nm}$, ενώ το ιώδες φώς σε μια ζώνη γύρω από την τιμή $\lambda = 350 \text{ nm}$. Ποιά η συχνότητα του ερυθρού χρώματος ;

Ξεκινάμε από τη σχέση $v = \lambda \cdot f$, με πρόσθετο δεδομένο ότι $v = 300\,000 \text{ km/sec}$ για κάθε ηλεκτρομαγνητική ακτινοβολία στο κενό και στον αέρα.

Οπότε : $v = \lambda \cdot f \rightarrow \text{κλπ}$

Θυμίζω $1 \text{ nm} = 10^{-9} \text{ m}$

ΚΥΜΑΤΑ

Ένα σκάφος βυθομετρικό, χαρτογραφεί τον βυθό της θάλασσας με υπερήχους που διαδίδονται στο θαλασσινό νερό με ταχύτητα 1500 m/sec. Τι βάθος έχει η θάλασσα αν η ηχώ (ανακλώμενο κύμα), αν η ηχώ φτάνει με καθυστέρηση 5 sec.

και εδώ $v = s/\Delta t \rightarrow s = v \cdot \Delta t \rightarrow 2h = v \cdot \Delta t \dots$

Όπου h το βάθος της θάλασσας στη περιοχή βυθομέτρησης

ΚΥΜΑΤΑ

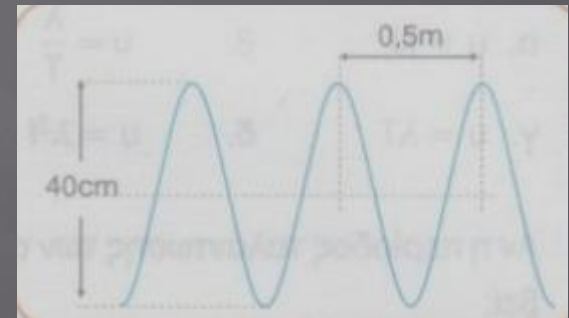
Παρατηρείτε από μακριά μια κυρία που καρφώνει στην αυλή του σπιτιού της με ρυθμό ένα χτύπημα κάθε 1 sec. Ακούτε τον ήχο από τα χτυπήματα ακριβώς τη στιγμή που τα βλέπετε. Κάποια στιγμή σταματά να χτυπά και εσείς ακούτε ακόμη ένα χτύπημα. Πόσο μακριά σας είναι η κυρία;

Το “βλέπω” το τελευταίο χτύπημα, από το “ακούω”, έχει διαφορά 1sec. Πράγματι ο ήχος διαδίδεται στον αέρα με μια ταχύτητα σταθερή και ίση με 340 m/sec και χρειάζεται χρόνο για να διαδοθεί σε μια απόσταση όχι μικρή.

Έτσι :

$$v = s/\Delta t \rightarrow s = v \cdot \Delta t \rightarrow s = 340 \text{ m/sec} \cdot 1 \text{ sec} = 340 \text{ m}$$

ΚΥΜΑΤΑ

Στο σχήμα μπορείτε να «διαβάσετε» τα δεδομένα που σας προσφέρει ;

- (α) Είναι εγκάρσιο ή διαμήκες κύμα ;
- (β) Ποιο το πλάτος του κύματος ;
- (γ) Ποιο είναι το μήκος κύματος ;
- (δ) Πόσα μήκη κύματος βλέπετε στην εικόνα ;
- (ε) Πόσο χρόνο χρειάστηκε για να δημιουργηθεί στο μέσο διάδοσης ό,τι βλέπετε αν η περίοδος T είναι ίση –αριθμητικά- με τη συχνότητα ;

ΚΥΜΑΤΑ

Δύο διαμήκη κύματα διαδίδονται μέσα στο ίδιο υλικό. Οι συχνότητές τους είναι $f_1=8$ Hz και $f_2=6$ Hz, ενώ το πρώτο κύμα έχει μήκος κύματος $\lambda_1=2$ m.

- α) Υπολογίστε τη ταχύτητα διάδοσης του πρώτου κύματος.
- β) Πόση είναι η ταχύτητα που τρέχει το δεύτερο;
- γ) Ποιο είναι το μήκος κύματος του δεύτερου;

Υπόδειξη : Τα δύο κύματα διαδίδονται στο μέσο με την ίδια ταχύτητα....

ΚΥΜΑΤΑ

Τα λέμε από Δευτέρα σε ένα γνώριμο δικό μας περιβάλλον !